

Sygn. akt I ACa 653/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Edyta Mroczek

Sędzia SA Przemysław Kurzawa

Sędzia SO del. Beata Janiszewska (spr.)

Protokolant – st. sekr. sąd. Monika Likos

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa R. B.

przeciwko(...) W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 27 lutego 2013 r., sygn. akt I C 612/12

oddala apelację.

Sygn. akt I ACa 653/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 czerwca 2012 roku powód R. B. wystąpił przeciwko pozwanemu (...) W. o zasądzenie na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn. Dz.U.2005.31.266, dalej jako u.o.p.l.) kwoty 66 300,00 złotych z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty, a także kwot po 1300,00 złotych miesięcznie tytułem odszkodowania, płatnych do 10 dnia każdego następującego po sobie miesiąca z góry, począwszy od 1 lipca 2012 r. do dnia złożenia bliżej określonym osobom przez(...) W. oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego, zgodnie z wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Woli w Warszawie z dnia 18 stycznia 2008 r. sygn. akt II C 87/07 z ustawowymi odsetkami w przypadku przekroczenia terminu płatności. Powód wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pismem procesowym z dnia 15 lutego 2013 roku powód ograniczył powództwo w ten sposób, że w zakresie pierwszej ze wskazanych wyżej kwot wniósł o zasądzenie na swą rzecz od(...) W. kwoty 57 073,00 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty, natomiast co do drugiej z opisanych wyżej kwoty wniósł o zasądzenie sum po 1103,20 złotych miesięcznie, w miejsce uprzednio żądanych kwot po 1300,00 złotych miesięcznie.

Postanowieniem z dnia 27 lutego 2013 roku Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w sprawie w zakresie żądania powoda R. B. obejmującego kwotę 9 227 złotych. Wyrokiem natomiast z tego samego dnia zasądził od (...) W. na rzecz R. B. kwotę 31 939 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 26 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty. W pozostałym natomiast zakresie oddalił powództwo. Rozstrzygnął także o kosztach procesu, uwzględniając przy tym proporcję, w jakiej powód wygrał spór.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych sprawy.

R. B. jest właścicielem lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w W. przy ul. (...), o powierzchni 46,40 m. Wyrokiem z dnia 18 stycznia 2008 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy – Woli w Warszawie, II Wydział Cywilny, w sprawie o sygn. akt II C 87/07 nakazał M. B. i U. B. (byłej żonie oraz córce powoda) opuszczenie i opróżnienie lokalu mieszkalnego numer (...), położonego w W. przy ul. (...) i wydanie go R. B.. Jednocześnie Sąd orzekł, że M. B. U. B. przysługuje prawo do lokalu socjalnego. Z tej przyczyny Sąd wstrzymał wykonanie wyroku do czasu złożenia pozwanym przez (...) W. oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego. Taka oferta nie została złożona do chwili rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd Okręgowy. Lokatorzy, którym nakazano eksmisję, nadal zajmują lokal.

W dniu 15 grudnia 2008 roku R. B. złożył w Urzędzie (...) W. pismo wzywające do jak najszybszego przyznania lokalu socjalnego osobom zajmującym należące do niego mieszkanie. Natomiast w dniu 09 lutego 2012 roku wystąpił z zawezwaniem (...) W. do próby ugodowej, której przedmiotem miała być zapłata odszkodowania w kwocie 61 100,00 złotych oraz w dalszych kwotach po 1.300,00 złotych miesięcznie, płatnych do 10-tego dnia każdego miesiąca począwszy od dnia 1 marca 2012 roku do dnia złożenia osobom, co do których orzeczono eksmisję, oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego. Do zawarcia ugody nie doszło.

Sąd Okręgowy ustalił, że opłaty za lokal należne spółdzielni mieszkaniowej wynoszą 600 złotych miesięcznie i są na bieżąco uiszczane przez byłą żonę i córkę R. B.. Wysokość czynszu możliwego do uzyskania na wolnym rynku za wynajęcie tego lokalu za okres od lutego 2009 roku do dnia 1 lipca 2012 roku wynosi 31 939 złotych (z uwzględnieniem odliczenia wysokości opłat eksploatacyjnych należnych spółdzielni mieszkaniowej w kwocie po 600 złotych miesięcznie).

Oceniając dokonane ustalenia, Sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie. Spełnione bowiem zostały przesłanki stosowania art. 18 ust. 5 u.o.p.l. Pomimo treści wyroku eksmisyjnego, pozwane (...) W. nie złożyło osobom eksmitowanym oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego. Jest więc odpowiedzialne za szkodę poniesioną przez powoda w związku z utrzymywaniem się stanu niemożności korzystania z należącego do niego lokalu. Co dotyczy wysokości zgłoszonych żądań, w ocenie Sądu Okręgowego zastosowanie metody dyferencyjnej prowadziło do wniosku, że doznawany przez powoda uszczerbek wynosił kwotę 779 złotych miesięcznie, stanowiącą kwotę możliwego do osiągnięcia czynszu najmu (1379 złotych), pomniejszoną o sumę, która powinna być uiszczana tytułem opłat eksploatacyjnych. Za skuteczne Sąd Okręgowy uznał także podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia za okres poprzedzający wystąpienie z zawezwaniem do próby ugodowej. Oddalone natomiast zostało drugie z żądań, dotyczące zapłaty odszkodowania „na przyszłość”. W ocenie bowiem Sądu Okręgowego tak ujęte żądanie nie mieściło się w zakresie stosowania art. 190 k.p.c. O kosztach postępowania Sąd orzekł z uwzględnieniem proporcji, w jakiej powód wygrał spór.

Od powyższego wyroku apelację wniósł powód, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo z uwagi na przedawnienie roszczenia oraz w zakresie kwoty 5842, 50 złotych, odpowiadającej zsumowanym kwotom odszkodowania (po 779 złotych miesięcznie) w okresie od wystąpienia z powództwem (26 czerwca 2012 roku) do dnia zamknięcia rozprawy (15 lutego 2013 roku). Powód zarzucił naruszenie art. 442¹ k.c. (omyłkowo wskazano k.p.c.) poprzez uznanie, że uległo przedawnieniu roszczenie obejmujące okres wcześniejszy niż 3 lata przed wystąpieniem o zawezwanie do próby ugodowej. W tym punkcie powód powołał się także („ewentualnie”) na naruszenie art. 5 k.c. przez uwzględnienie zarzutu przedawnienia, mimo że jego podniesienie stanowiło nadużycie przez pozwanego prawa podmiotowego.

Przedmiotem zarzutu apelacji było również naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie w wydanym wyroku stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy. Ponadto powód zaskarżył także rozstrzygnięcia dotyczące kosztów procesu przez błędne obliczenie proporcji, w jakich każda ze stron powinna uczestniczyć w pokryciu tych kosztów. W ocenie powoda, proporcje odmienne od określonych przez Sąd I instancji powinny być przyjęte z uwagi na umorzenie postępowania w zakresie odpowiadającym ograniczeniu powództwa.

Wskazując na powyższe zarzuty, powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda łącznej kwoty 39 729,00 złotych tytułem odszkodowania za okres od 1 kwietnia 2008 r. do 1 lipca 2012 r. oraz kwot po 779,00 złotych, płatnych miesięcznie do 10 dnia każdego następującego po sobie miesiąca z góry, począwszy od 1 lipca 2012 r. do dnia 15 lutego 2013 r. z ustawowymi odsetkami w przypadku przekroczenia terminu płatności. Ewentualnie natomiast, w razie nieuwzględnienia tych zarzutów, powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie kosztów procesu przez stosowne („po równo”) rozdzielanie tych kosztów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Nietrafny jest zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 442¹ k.c. przez uznanie, że przedawnieniu uległo roszczenie odszkodowawcze za okres wcześniejszy niż 3 lata przed złożeniem przez powoda wniosku o zawezwanie do próby ugodowej. Skarżący twierdził, że bieg terminu przedawnienia tego roszczenia rozpoczął się w jego przypadku od dnia poinformowania go przez pracownika pozwanego o możliwości żądania naprawienia szkody wynikłej z zaniechania wykonania przez(...) W. obowiązku określonego w art. 14 ust. 1 zd. 2 u.o.p.l. W ocenie jednak Sądu Apelacyjnego powołana w art. 442¹ § 1 zd. 1 in fine k.c. przesłanka dowiedzenia się poszkodowanego o osobie obowiązanej do naprawienia szkody nie odnosi się do przypadków uzyskania wiedzy o tym, że system normatywny zawiera prawne instrumenty pozwalające dochodzić od określonego podmiotu (w okolicznościach sprawy – pozwanego) kompensacji doznanych uszczerbków majątkowych. Za trafne należy więc uznać określenie przez Sąd I instancji początku biegu terminu przedawnienia przysługującego powodowi roszczenia odszkodowawczego, a także zakresu skutków jego przerwania w związku z wystąpieniem przez powoda o zawezwanie pozwanego do próby ugodowej.

Nie mogło również zostać zaaprobowane powołanie się skarżącego na nadużycie przez pozwanego prawa podmiotowego przejawiające się podniesieniem zarzutu przedawnienia. Oczywiście nie jest wykluczona ocena wykonania tego prawa podmiotowego przez pryzmat przesłanek stosowania art. 5 k.c. W niniejszej sprawie nie wykazano jednak zajścia okoliczności, które podniesienie przez(...) W. zarzutu przedawnienia pierwszego z dochodzonych przeciwko niemu roszczeń pozwalałoby ocenić jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego albo ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa. Tymczasem dopiero w takim przypadku możliwe byłoby przyjęcie przez Sąd, że działanie pozwanego jako uprawnionego do podniesienia zarzutu nie stanowi wykonywania prawa i nie korzysta z ochrony. Odmiennej oceny nie uzasadnia ogólne powołanie się przez skarżącego na swe „starania, by sprawę rozwiązać polubownie” oraz godzenie przez pozwanego „w zasady zaufania obywatela do organów władzy” (k. 134).

Sąd Apelacyjny nie podzielił także stanowiska skarżącej o naruszeniu przez Sąd I instancji art. 316 § 1 k.c., którego skutkiem było nieuwzględnienie zgłoszonych w pozwie, a wymagalnych na dzień zamknięcia rozprawy roszczeń o zapłatę kolejnych kwot po 779 złotych miesięcznie. Stanowiły one, zdaniem skarżącego, odszkodowanie należne mu od daty wniesienia powództwa, a związane z tym, że pozwany nadal nie wypełnił ciążącego na nim obowiązku złożenia osobom zajmującym lokal należący do powoda oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego. W konsekwencji natomiast nie istniała możliwość wykonania wyroku eksmisyjnego.

Stanowisko strony powodowej zostało oparte, jak się wydaje, na założeniu, że roszczenia o naprawienie szkody (art. 18 ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, Dz. U. 2005 r. Nr 31 poz. 266 ze zm., dalej jako u.o.p.l.) mają charakter roszczeń o świadczenia okresowe, powstających co miesiąc i płatnych do 10 dnia każdego miesiąca z góry (k. 2 – pozw). Sąd Apelacyjny nie próbuje

tego poglądu. Zapatrywanie o okresowym charakterze roszczeń odszkodowawczych może znajdować uzasadnienie jedynie w odniesieniu do roszczeń właściciela, określonych w art. 18 ust. 1 w zw. z ust. 2 zd. 1 u.o.p.l. Z przywołanych bowiem przepisów wynika, że osoby zajmujące lokal bez tytułu prawnego są obowiązane „do dnia opróżnienia lokalu co miesiąc uiszczać odszkodowanie” o wskazanej bliżej wysokości.

Zbieżne rozwiązanie normatywne nie zostało wprowadzone w przypadku roszczenia odszkodowawczego właściciela lokalu przeciwko gminie, która nie dostarczyła lokalu socjalnego osobie uprawnionej do niego z mocy wyroku. Regulujący tę kwestię art. 18 ust. 5 u.o.p.l. nie wskazuje na periodiczność powstawania roszczeń odszkodowawczych, mimo że niewątpliwie wysokość tych roszczeń jest uzależniona od czynnika czasu trwania zaniechania gminy. Jednocześnie natomiast po utracie mocy art. 18 ust. 4 u.o.p.l., będącej następstwem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2006 r. (Dz.U.2006.167.1193), nie istnieją ograniczenia w określaniu wysokości roszczeń odszkodowawczych. Oznacza to, że przysługujące powodowi roszczenia nie stawały się wymagalne z nadejściem 10-ego dnia kolejnych miesięcy po wystąpieniu z powództwem – aż do zamknięcia rozprawy. Skoro termin spełnienia świadczeń nie był oznaczony ani nie wynikał z właściwości zobowiązania, konieczne stawało się wezwanie dłużnika (pozwanego) do wykonania świadczenia. Dopiero bowiem z chwilą upływu terminu spełnienia świadczenia następowałby stan wymagalności roszczenia, oddziałującej na zakres uwzględnienia zgłoszonego przez powoda żądania zapłaty (art. 316 § 1 in fine k.p.c.).

Tymczasem powód popierał wprawdzie w toku sprawy powództwo, jednak każdorazowo w takim kształcie, w jakim sformułowane ono zostało w pozwie, tzn. odzwierciedlającym założenie o następującej w poszczególnych miesiącach wymagalności roszczeń, których treścią miało być naprawienie szkody za kolejny miesiąc zaniechania przez powoda wypełnienia obowiązku określonego w art. 14 ust. 1 zd. 2 u.o.p.l. W ocenie zatem Sądu Apelacyjnego zgłoszone w punkcie II pozwu żądanie zapłaty, jako odnoszące się do roszczeń niewymagalnych, trafnie - i bez naruszenia art. 316 k.p.c. - nie zostało uwzględnione w wyroku Sądu I instancji.

Sąd Apelacyjny nie podzielił także podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 100 k.p.c. poprzez błędne obliczenie proporcji, w jakich każda ze stron powinna uczestniczyć w pokryciu kosztów procesu. Przede wszystkim, za podstawę przedstawionych przez skarżącego wyliczeń przyjęte zostało wadliwe założenie o tym, w jakim zakresie Sąd umorzył postępowanie w sprawie w następstwie częściowego cofnięcia pozwu w piśmie procesowym złożonym na rozprawie w dniu 15 lutego 2013 roku (k. 99 i nast.). Cofnięcie to dotyczyło kwot określonych w obu punktach pozwu, tzn. zarówno odszkodowania należnego, zdaniem powoda, za okres do dnia wystąpienia na drogę postępowania sądowego w niniejszej sprawie (punkt I, ograniczenie powództwa o kwotę 9227 złotych), jak i kolejnych kwot należnych od 1 lipca 2012 roku (punkt II, ograniczenie o kwoty po 196, 80 złotych miesięcznie). Z prawomocnego obecnie postanowienia Sądu Okręgowego z 27 lutego 2013 r. wynika jednak, że umorzenie postępowania w sprawie nastąpiło jedynie w zakresie pierwszego z wymienionych wyżej punktów, tzn. co do kwoty 9 227 złotych. Wpływa to na określenie, w jakim (stosownie szerszym) zakresie doszło do oddalenia powództwa. Oddziałuje zatem na odmienną niż przedstawiono w wywodach apelacji ocenę proporcji w przegraniu sprawy przez powoda.

Ponadto, wbrew stanowisku skarżącego, na zmianę tej proporcji nie mogło wpłynąć powoływane uprzednio umorzenie postępowania w sprawie co do kwoty 9227 złotych. Otóż częściowe cofnięcie pozwu miało miejsce na rozprawie. Zwrot kosztów był w takiej sytuacji możliwy na żądanie pozwanego (art. 203 § 2 zd. 2 k.p.c.). Z treści protokołu można wywieść zgłoszenie takiego żądania. Po doręczeniu bowiem pisma strony powodowej w przedmiocie ograniczenia powództwa, pełnomocnik pozwanego złożył oświadczenie o zajmowaniu stanowiska „jak dotychczas” (k. 104), tzn. o oddaleniu powództwa oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 22). Należy wnosić, że oświadczenie to wywołało skutek także w sferze stosowania art. 203 § 2 zd. 2 k.p.c. Ostatecznie zatem podstawą do określenia, w jakim zakresie powód przegrał sprawę, pozostawały kwoty zbieżne z przyjętymi do obliczeń przez Sąd I instancji.

Z uwagi na powyższe, wobec niezasadności apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.